

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ, РЕГІОНУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ

*Ткачук А. В., здобувач вищої освіти групи МЕН 6/1
Миколаївський національний аграрний університет*

Проаналізовано стан екологічної безпеки в регіонах України. Проведено порівняльну оцінку регіонів держави та здійснено їх ранжирування за інтегральним показником екологічної безпеки.

***Ключові слова:** екологічна безпека, регіони України, загрози, надзвичайні ситуації, державна політика.*

У сучасних умовах екологічні проблеми стають усе важливішим чинником економічних проблем у більшості регіонів України. Аналіз основних тенденцій і характеру змін основних джерел загроз екологічній безпеці регіонів держави переконливо доводить, що збереження високої енерго- та ресурсоемності економіки України за умов подальшого виснаження земельних, водних, мінерально-сировинних і біотичних ресурсів неминуче призводить до формування масштабних загроз національній безпеці в екологічній і природно-техногенній сферах.

Первинні основи загальної концепції екологічної безпеки закладені у роботах Н. Ф. Рейсмера, С. А. Боголюбова, В. І. Данилова-Данільяна, К. Ф. Фролова, В. О. Бокова, А. О. Бикова, Р. М. Кларка, М. Н. Мойсєєва та інших вчених. Останнім часом інтенсифікувалися теоретичні та практичні дослідження з зазначеної проблеми. Екологічна безпека в рамках держави розглядається як складова національної безпеки в працях В.П. Горбуліна, А. Б. Качинського, В. О. Косовцева та інших.

Кожний регіон є складною соціально-економічною та екологічною системою, функціонування якої характеризується нестійкою рівновагою через вплив значної кількості чинників політичного, економічного, екологічного характеру. Властивістю такого стану є швидке виникнення та розвиток кризових економічних та екологічних явищ під впливом зовнішніх збурень через нездатність регіону протистояти їх дестабілізуючому впливу. Враховуючи експортну орієнтацію економіки України з переважним спрямуванням на видобуток та переробку великих обсягів мінеральної сировини, що в цілому призводить до значного забруднення та погіршення стану повітря, земельних ресурсів, водних джерел. У багатьох регіонах держави можливий перехід нестійкого стану, а саме через вплив екологічних чинників.

Дані щодо викидів забруднюючих речовин у атмосферу від стаціонарних джерел за 2016 - 2018 роки свідчать, що за досліджуваний період в Україні виділено 6 областей з найбільшою екологічною проблемою.

У 2016 - 2018 роках спостерігається тенденція до зменшення забруднюючих речовин. У Донецькій області у 2018 році в порівнянні з 2016 роком зменшення відбулось на 191,2 тис.т. Проте у двох областях України: Івано-Франківській, Київській показник викидів збільшується у 2018 році в порівнянні з 2016 та 2017 роками.

Таблиця 1 Викиди забруднюючих речовин у атмосферу від стаціонарних джерел, тис. т

	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Україна	3078,1	2584,9	2508,3
Донецька область	981,4	784,8	790,2
Дніпропетровська область	833,0	657,3	614,3
Івано-Франківська область	196,7	198,3	221,4
Львівська область	103,1	109,1	106,7
Харківська область	100,2	45,0	44,7
Київська область	98,2	48,2	81,3
Миколаївська область	13,9	14,2	13,1

Джерело: розраховано автором за даними [2]

Сьогодні в Україні, незважаючи на певний спад виробництва, ще надзвичайно високим залишається забруднення повітряного середовища великих міст і промислових центрів. В результаті практично дві третини населення країни проживає на територіях, де стан повітря не відповідає гігієнічним нормативам. Проте питання щодо ступеня ризику за умов постійної тривалої дії шкідливих чинників повітряного середовища, якій піддається населення великих міст з різним профілем промисловості, залишаються відкритими.

Основними забруднювачами атмосферного повітря залишалися підприємства чорної металургії, теплової енергетики, вугільної, нафтогазовидобувної, цементної промисловості, викиди забруднюючих речовин яких складали майже 90 відсотків від загального обсягу викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами в Україні [3].

Розуміння місця екологічної безпеки в системі національної безпеки та її законодавчо-екологічне значення, що виявляється під час взаємодії природних, економічних, правових і соціальних чинників, дає можливість бачити її цілісною зі своїми власними законами розвитку [2].

Екологічна політика – це обґрунтовані науково і фінансово напрямки, спрямовані на охорону й оздоровлення навколишнього середовища, раціональне використання і відтворення природних ресурсів, що забезпечує якісну життєдіяльність людини і екологічну безпеку довкілля.

Література:

1. Горбулін В.П., Качинський А.Б. Засади національної безпеки України. - К.:Інтертехнологія, 2009 – 272 с.
2. Статистична інформація Державної служби статистики України. - [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
3. Хімич О. Екологічна безпека як елемент національної безпеки // Право України, 2015 – № 11 –С. 44–48.
4. Качинський А.Б. Економічна безпека України. Системний аналіз перспектив покращення. – К.: НІСД, 20017 – 312 с.

Annotation

The state of ecological safety in the regions of Ukraine is analyzed. A comparative assessment of the regions of the state is carried out and their ranking is made according to the integrated indicator of ecological safety.

Key words: *environmental safety, regions of Ukraine, threats, emergencies, state policy.*

Науковий керівник - Бурковська А.В.,
канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв